

French Journal of Scientific and Educational Research

No.2. (12), July-December, 2014

“Paris University Press”

French Journal of Scientific and Educational Research

No.2. (12), July-December, 2014

VOLUME I

“Paris University Press”

2014

French Journal of Scientific and Educational Research, 2014, No.2. (12), (July-December). Volume I.
“Paris University Press”. Paris, 2014. - 974 p.
Proceedings of the Journal are located in the Databases Scopus.

Source Normalized Impact per Paper (SNIP): 3.248
SCImago Journal Rank (SJR): 3.345

Editor-in-Chief: *Prof. Valerie Martin, D. S. Sc. (France)*
Executive Editor: *Prof. Claude Perrault, D. L. S. (France)*
Technical Editors: *Pierre Rene, Vanessa Marseille (France)*

Editors:

Prof. Alexander Byusser, D. Sc. (France)
Prof. Jose Alvarez, D. S. Sc. (Spain)
Prof. François Mairesse, D. I. T. (France)
Prof. Michel Attal, D. C. S. (France)
Prof. Erin Robbins, Dr. P. H. (UK)
Prof. Jean-Marie Attalie, D. P. E. (France)
Prof. Paulo Rubio, D. M. Sc. (Italy)
Prof. Philip Gensac, D.Sc. (France)
Prof. Rayan Cooper, D. Sc. V. M. (UK)
Prof. Anna Maria Galba, D. M. (Spain)
Prof. Jean Lavanhan, D. I. T. (France)
Prof. Philippe Moretti, D. Env. (France)
Prof. Jean-Claude Brim, D. E. Sc. (France)
Prof. Michelle Grim, D. C. S. (France)
Prof. Dominique Broonzy, D. Litt. (France)
Prof. Michelle Tirmon, D. B. A. (France)
Prof. Samuel Raymond, S. J. D. (USA)
Prof. Patrice Lande, D. S. Sc. (France)
Prof. Eva Galan, D.F.A. (France)
Prof. Katherine Lacy, EDM. (France)
Prof. Bertrand Giraud, D.Phil. (France)
Prof. Francois Marranos, D. Hum. Litt. (France)
Prof. Marie Carney, D. Litt. et Phil. (France)
Prof. Claude Riviere, D. Litt. (France)
Prof. Emma Allen, Ed.D. (Australia)
Prof. Roland Monnet, Ed.D. (France)
Prof. Leslie Bragg, Psy. D. (Canada)
Prof. Paul Bryant, Psy. D. (UK)
Prof. Gisele Aumont, Psy. D. (France)

Contents

Economics

Alexandros M. Goulielmos and Evi Plomaritou

The Shipping Marketing Strategies within the Framework of Complexity Theory..... 9

Milner Siboleka, Jacob M. Nyambe and Rigmar Osterkamp

Agriculture and Manufacturing Sector Growth in Namibia During the Period 1981 to 2012:

A Granger Causality Test 28

Hisham H. Abdelbaki

Assessment the Impact of Zakat on Aggregate Consumption and Poverty: Evidence From Egypt 37

Zahi K. Yaseen

The Unanticipated Challenges Facing Small Business Owners in the UAE..... 60

O. Afolabi, D. Adegbite, S. Akinbode, O. Ashaolu and A. Shittu

Credit Constraints: Its Existence and Determinants among Poultry (Egg) Farmers in Nigeria 69

B. Asogwa, O. Abu and G. Ochoche

Analysis of Peasant Farmers' Access to Agricultural Credit in Benue State, Nigeria 88

Abdelhakim Handous

Optimization of Resources of the Company 112

Davis Nyangara, Batsirai W. Mazviona and Taonaziso Chowa

Enhanced Index Tracking-an Extension of the Elton and Gruber (1976) Model..... 126

Shohab Sikandar Desai, C. M. Siddique and Zahi Yaseen

Segmentation of Airline Market in the GCC Region: Profiling Business Customers

Using Low Cost and Full Service Carriers..... 143

Okey C. Akabogu

Consumers' Loyalty to Bottled Water Brands in Nigeria: An Empirical Study..... 161

Abderrazek Elkhaldi and Yosra Ben Abelfatteh

Testing Herding Effects on Financial Assets Pricing: The Case of the Tunisian Stock Market 180

Assande Desire Adom and Nasr G. Elbahnasawy

Saving-Investment Gap and Economic Growth in Developing Countries:

Simulated Evidence from Selected Countries in Africa..... 193

K. Khusanov

System Approach to Quality Assurance in Distance Education 208

Abdurahman Guseynov, Zarema Mugalova

The Prospects for the development of the investment potential of the Daghestan Republic..... 211

Abdurakhman Guseynov, Ayad Thabit

Formation of corporate innovation management systems: current trends in the development

of a market economy 217

Zaripat Omarova

Diagnostics of strategic effectiveness of the company 229

Abdurahman Guseynov

Federal district as a Central part of the state regional policy of Russia 237

Aida Gasanova

Competitive relations and their implementation in modern conditions of development..... 248

Alexey Chernyh

About the need to implement sustainable development strategies 256

Alla Plisova

Audit of the state customers: practice of the conclusion of contracts in Russia..... 260

Umuraziyat Dadaeva

Institutional transformations of property as factor of ensuring modernization process 265

<i>Vasiliy Semenov, Anastasia Pandas</i> Regulation sustainable spatial development of cities.....	271
<i>Andrey Shevyakin, Vladimir Kovarda</i> Analysis of the demographic factor in the availability of labor resources of the Kursk region	276
<i>Anna Urasova</i> Prospects of development of the agroindustrial complex in the Perm region in the conditions of Russia's membership in WTO.....	283
<i>Sergei Dyatlov, Pavel Tsvetkov, Vitaly Vasiltsov, Veronika Vasiltsova</i> Global innovation hypercompetitive companies: role and functions in global economics	288
<i>Viktoriia Yevtushenko, Kostiantyn Shapovalenkovskiy</i> Development prospects Ukrainian insurance market in the context of social responsibility	293
<i>Victory Kanafyeva</i> The film as a visual aid to study cross-cultural aspects	298
<i>Vladimir Dolgiy, Liudmila Vereschagina</i> Improving Economic and Mathematical Modeling of Personnel Cost Structure	303
<i>Oleg Mikhailov, Vladimir Kovarda</i> About the importance of ethics in sustainable development.....	309
<i>Vladimir Chenash</i> Conceptual descriptions of enterprise restructuring process.....	312
<i>Gamzat Magomedbekov</i> The export potential of the economy: the transformation of the concepts, substance and content	318
<i>Gamzat Magomedbekov</i> Regional economy: problems of development in terms of structural changes.....	329
<i>G. Khabirov, G. Khabirov, G. Sitdikova</i> The formation of the strategic management decisions based on comprehensive performance in commercial enterprises of the agrarian sector of the economy.....	335
<i>Garun Sultanov, Elina Sultanova</i> The main directions of realization of the investment policy in the region.....	342
<i>Dmitry Kurakov</i> Stimulation of market development of intellectual privacy of nowadays Russia.....	349
<i>Maksym Dubyna, Olga Kalchenko, Elena Shyshkina</i> Essence of trust and its role in the development the economic relations of modern society.....	352
<i>Elena Bobyрева</i> To the question of reproduction of the material-technical resources in agriculture	357
<i>Elena Nezhivenko, Sergey Golovikhin</i> The scientific debate in the development of the theory of regional competitiveness	363
<i>Elena Nezhivenko, Sergey Golovikhin</i> Fundamentals of the theory of quality of the enterprise's educational potential.....	369
<i>Elena Nosik</i> The reproduction of human capital in the aspect of the cyclical approach	375
<i>Anna Hryseva, Elena Onikova</i> A trap of foreign direct investment: factor of economic growth or way to control the national economy by multinational corporations	382
<i>Elena Popchenko, Irina Sharikova, Olga Dmitrieva</i> Controlling the strategic potential: methods and tools	389
<i>Elena Rudskoy, Elena Shevchenko</i> Payment services and functions: the philosophy of synergy.....	393
<i>Maksim Ereemeev, Larisa Mierin</i> Motivation for Advanced Training: identifying the causes, characteristics, patterns of	406
<i>Evgeniya Goryainova</i> Optimizing of product range policy of Trade Company.....	414
<i>Elvira Pyanikova, Anna Kovaleva, Tatiana Ashirova</i> Methodology of marketing research of customer's preferences for bakery items of functional purpose	423

<i>Zhanna Garbar</i> Self-regulation of the financial market of Ukraine: current state and prospects	428
<i>Inna Bilotska, Diana Deibuk</i> Behavioral finance: theoretical aspects and areas of application.....	434
<i>Inna Novak</i> Scientific basis of investing agrarian sphere.....	439
<i>Iryna Komarenko</i> Methodological principles of management policy type selection for food industry enterprises.....	444
<i>Irina Ledneva</i> The theoretical basis of self-financing as the process of building economic relations	450
<i>Irina Sadovskaya</i> Strategic Management Accounting: the instability of paradigm	457
<i>K. Kudryavtsev</i> Scenarios of macroeconomic situation in Greece	464
<i>Ok. V. Savchina, Ol.V. Savchina</i> About the stabilization measures of the Russian banking sector in conditions of the world financial crisis and its efficiency assessment (by the example of JSC «Bank Uralsib»).....	469
<i>Larisa Bychkova</i> The analysis of the main problems in the efficiency of public administration in Russia	477
<i>Leyla Gashimova</i> Methodological bases of the study of place branding	481
<i>Lydia Chalapko</i> Financial planning in ensuring financial security on enterprises.....	488
<i>Liliya Zimakova, Tatiana Savchenko</i> The use of accounting modeling as foundations of information management resource potential of the company.....	494
<i>L. Kovalenko</i> Necessity of formation of strategy of business development as the key to its success.....	499
<i>Lubov Afanasjeva, Tatyana Tkacheva</i> Ensuring the budgetary safety with use of forms of the budgetary regulation	504
<i>Lyudmila Gorelova</i> Financial situation of Russia in the human dimension: whether to put economic and legislative barriers «flight» of the country from itself?	511
<i>A. Aliyev, O. Osipenkova, K. Somik, D. Lebedev</i> Algorithm analysis of investment projects	528
<i>Lyudmila Truba</i> The «property» in modern social economic interpretation	535
<i>Maksim Dombrovskiy</i> Management potential market infrastructure in the region.....	539
<i>M. Santalova, Y. Nikolaeva, E. Rodionov</i> The main objectives and principles of the innovation policy of the enterprises of agroindustrial complex in Russia	545
<i>Maryna Tatar</i> Ukraine metallurgical enterprises competitiveness diagnostics taking into account exchange rates influence.....	551
<i>Marina Chaplygina</i> The concept and mechanism of management of cash flows of the entity	558
<i>Muslima Yusupova</i> The peculiarities of process approach in enterprises management	562
<i>Naida Kadieva, Iraziyat Bilalova</i> The problem of stabilization of the socio-economic development of the region	568
<i>N. Goncharenko, Saed S. M. Anqawi</i> Architectonics of effective economic cooperation of Ukraine and the Middle East countries amid global competition.....	573

Lyudmila Usenko, Tatyana Yepifanova

The framework of sustainable development of enterprises of small and average business in the current economic conditions..... 579

Nicolai Osmankin

Matrix format management interactions in the organizations of development of the enterprises 589

Nina Kushnir, Victoria Artyushok

Assessment of the achievement of the strategic goals of the activities of the forestry enterprises of Ukraine..... 598

Nina Kushnir, Alexander Garnaga, Larisa Malanchuk

Prospects of development of the market of agricultural land in Ukraine..... 609

Nina Pestereva

University Network volunteer training as a social project legacy of the Olympic Games “Sochi-2014”..... 614

Nina Pitel, Liudmyla Alioshkina, Inna Novak

International trade in Ukraine in the context of globalization..... 620

Olga Ovchinnikova

Amortization of intangible assets on the Russian and international standards..... 625

Olga Shesternina

Analysis of the effectiveness of the use of technology problem - the activity of teaching students in the process of developing their professional competencies 632

Pavel Tsvetkov

Method of mining enterprises economic stability evaluation on the base of dynamic criteria 636

Ramin Gamidullaev

The main stages and principles of reengineering management processes at the enterprise 643

Gulsina Gabdullina, Ramis Khaydarov, Guzel Khaziakhmetova

The applicability of the techniques of economic analysis in Russia..... 651

Ruslan Polyakov

Evolution of the essence of the concept of “market value of the firm”: the nature of its origin..... 657

Rustam Galiev

The food problem and the economic dilemma: solutions 662

Saadat Nagdieva, Maya Nagdieva

Transformation methodology of the world market’s scientific research 667

Svetlana Kalabukhova

Analytical providing for management accounting 674

Tatiana Kamalova, Saida Nazhmudinova, Gamzat Magomedbekov, Zaira Paizulayeva

Organizational and economic aspects of the formation of a cluster of tourist and recreational services in the Republic of Dagestan..... 679

Flyuza Kurbangaleeva

State and prospects of meat subcomplex of the Republic of Bashkortostan 689

Yuliya Konoplina

The main features of state social insurance system in Ukraine..... 693

Yuliya Krokhina

Monitoring of the budget legislation of the Russian Federation 698

Yanina Kazyuk

Decentralization of management of local budgets in Ukraine in the context of the administrative-territorial reform and local government reform 703

Julia Banit, Vadim Kutsyak

Conceptualization of statistical interpretation of personal incomes in Ukraine..... 709

Yuriy Khan

The development of the merchandising network of the meat and dairy products in Kazakhstan 714

Grigori Fainstein

Steadiness and Mobility of Trade Patterns in the Baltic States 723

Geography and Regional Studies

Daria Malchykova

Territorial planning of rural regions in Ukraine: social and geographical aspects 745

Vagif Kerimov, Rustam Mustaev, Uliana Serikova

Formation conditions of oil and gas potential of the South Caspian Basin 751

Vagif Kerimov, Michael Rachinsky, Rustam Mustaev

Quantitative correlation between hydrocarbon saturation and thermo baric regime of local structures in Alpine mobile belt basins 758

Vagif Kerimov, Michael Rachinsky, Rustam Mustaev

Compaction of clays as a factor in the formation of geo-fluid-dynamic regime of Alpine mobil belt basins 769

Valentyn Stafichuk

The Current Ukraine's Neighbourhood Political-Geographic Position 779

Daria Malchykova

Environmental protection in regions with high level of anthropogenic transformation of geosystems and specific agricultural land use 784

Ludmyla Niemets, Konstantin Niemets, Katerina Segida, Anna Sokolenko

Social security as a subject of human geography research study 791

Liudmyla Kliuchko, Pavlo Virchenko, Iryna Polevych

Quality of living as a criterion of socio-economic development 797

M. Kolosova, A. Morozov, E. Petrov, T. Pechenkina, T. Voltaire

The demographic potential of the regions of Siberia: contribution to the development of territory 807

Mikhail Dorfman

The outlook on discoveries of petroliferous shales in the Timan-Pechora province 814

Nataliya Yakovenko

Regional social and economical and geographical system: approaches to definition 819

Edward Sianisyan, Vladimir Levchenko

The hydro-geological control of exploitation of oil pools at a thermal influence 826

Gulchere Sadykova, Tatyana Ivanenko

Identification of regional environmental risk factors in the formation of coastal areas 834

Ihor Pylypenko

Peripheries and their classification: social-geographical aspects 838

History and Political Science

Oleksandr Bon

Sofia Kyivska is the center of Ukrainian humanitarian intelligentsia in 1920-1930 years 845

Alla Kuklin

The Ukrainian conflict of the russian-spanish relations 850

Vyacheslav Zadorozhny

The analysis of a military-political situation in the southeast of Ukraine after elections to the Verkhovna Rada 855

Galina Elnikova

Historical roots of gender stratification in Russia 858

Galina Pujo

Public policy regulating international labor migration in Ukraine 863

Galina Stankevich

Euro-Islam as a way of integration of Muslims into European community (for example, the political life of the UK) 870

Z. Aktamberdyeva

Once more to the role of Semirechensk cossaks community towards establishment of the soviet power in town Yerniy in March 1918 (in the aspect of new archive documents) 876

<i>I. Gukova, D. Gukov</i>	
Youth self-government as a form of development of civic engagement of youth.....	883
<i>Evgeny Yudin</i>	
The wealth and income of the Russian aristocracy in the “industrial era”. 1890 – 1914	888
<i>Elena Efanova, Maria Vinokurova</i>	
Student’s community in Russia: identification reference points and priorities in ensuring internal political stability.....	894
<i>Elena Chigirina</i>	
The rites of passage (for example, Tatars Tomsk region)	900
<i>Inna Serebryanik, Svetlana Fedorova</i>	
The use of mica: historical aspects	906
<i>Irina Perederiy</i>	
Periods in V. Lypynskyi’s political thinking: historiographic stereotypes and new approaches to the problem understanding	911
<i>Karyna Mudrytska</i>	
Role of the nuclear factor in the foreign policy of France in the post-Cold War period.....	916
<i>Larisa Balycheva</i>	
Tsarist policy regarding creation and development of merchants in Ukraine	923
<i>M. Spivak</i>	
Forming of public consciousness in relation to the maintainance of health of nation in the conditions of public transformation	928
<i>Nikolai Samohvalov</i>	
The genesis of the state youth policy in the Russian Federation: Past and Present.....	933
<i>Oksana Dokash</i>	
Policy and systemic crisis in the Transcarpathian Ukraine in the final stages of World War II in the context of strengthening the impact of Stalin’s totalitarian regime in Central and Eastern Europe.....	938
<i>Yury Neduzhko</i>	
The European Policy of State Centre of Ukrainian National Government in Emigration in 1948 – 1954 years	943
<i>Yuri Prokopenko</i>	
On the Everyday Culture of the Stavropol Highland’ Population, V–III cent. B. C.....	950
<i>Andrey Volkov</i>	
Dom Marius Férotin and his role in the study of Mozarabic rite: the 100 th anniversary of death.....	957
<i>S. Magfurova, Y. Maklakova</i>	
Lexico-grammatical principle of verbal lexemes description (on the material of the Russian language)....	967

History and Political Science

*Bon Oleksandr, Borys Grinchenko Kyiv
University, Docent, PhD in History, Institute of Society*

Sofia Kyivska is the center of Ukrainian humanitarian intelligentsia in 1920-1930 years

Abstract: This article is devoted to the place and role of Sofia Kyivska in the Ukrainian humanitarian intelligentsia life in 1920-1930 years. The publication focuses on spiritual, monument protective and historical aspects of this cultural center functioning.

Keywords: Sofia Kyivska, humanitarian intelligentsia, autocephalous church, reserve.

*Бонь Олександр, Київський університет
імені Бориса Грінченка, доцент, кандидат
історичних наук, Інститут суспільства*

Софія Київська - осередок української гуманітарної інтелігенції у 1920-1930 роках

Анотація: Стаття присвячена місцю і ролі Софії Київської у житті української гуманітарної інтелігенції 1920-1930 років. В публікації розглядається церковні, пам'яткоохоронні та історичні аспекти функціонування цього осередку культури.

Ключові слова: Софія Київська, гуманітарна інтелігенція, автокефальна церква, заповідник.

Софійський собор у Києві – одна із найвизначніших пам'яток не тільки української, а і європейської культури. Протягом багатьох століть він став символом культурної традиції. Саме тому у період бездержавності чи імперського панування в Україні Софія Київська була символом збереження національної і культурної ідентичності. Вона здавна відігравала стрижньову етно- і державотворчу роль в історії Русі-України [1, с. 9].

Метою даного дослідження є визначення місця і ролі Софії Київської як осередку української гуманітарної інтелігенції в умовах більшовицького тоталітарного режиму в радянській Україні 1920-1930 років.

Передовсім зауважимо, що події 1920-1930 років навколо Софії Київської мають величезну історіографію у різних ділянках гуманітарних наук – політичній історії, історії науки, мистецтвознавства, історії віровизнань, пам'яткоохоронної діяльності тощо. У цих

умовах бачимо завданням окреслити загальні підходи до зазначеної проблеми на основі існуючого фактологічного матеріалу.

Вважаємо, що в умовах царського колоніального режиму в української нації склалася, як і у багатьох інших поневолених народів, неповна соціальна структура. За відсутності панівної політичної верстви, яка була зденаціоналізована, перед вела інтелігенція, а саме – гуманітарна. Притримуємося думки, про те, що до її складу входили окрім літературно-мистецької інтелігенції, науковців-гуманітаріїв, освітян ще і духовенство. Цей підхід визначається тим, що духовенство України, не дивлячись на тиск офіційної Російської православної церкви та державну русифікаторську політику, у своїй значній частині зберігало у XIX – у першій третині XX ст. живий зв'язок з народом і брало активну участь у національному відродженні.

Розглянемо місце і роль Софії Київської як центру діяльності української гуманітарної інтелігенції у кількох площинах: 1. Взаємини більшовицької влади Української автокефальної православної церкви як центру церковно-визвольного руху. 2. Гуртування гуманітарної інтелігенції навколо Софії Київської як символу української нації і духовності. 3. Відносини українських пам'яткоохоронців та церковних громад 4. Боротьба українських гуманітаріїв за збереження та реставрацію пам'яток історико-архітектурного комплексу Софії Київської.

Українське національне державотворення 1917 – 1921 рр. привело до розгортання українського церковно-визвольного руху. Це мало проявом утворення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). УАПЦ діяла на протигагу імперській структурі, як діяла і після припинення існування Російської імперії – Російської православної церкви. Не випадково, що центром УАПЦ став Софійський собор у Києві. З прогашем змагань українців за власну державу і утвердженням радянської влади в Україні саме в духовно-церковну сферу та сферу гуманітарних наук перемістився центр ненасильницького, морального опору української гуманітарної інтелігенції більшовицькому режиму. УАПЦ стала органічною складовою гуманітарної інтелігенції та конкурентом влади у боротьбі за думки і серця мирян. Зазначимо, що на початок 1920 років більшовицький режим, який переживав кризу, змушений миритися з існуванням УАПЦ у Софійському соборі. Націоналізація об'єкту дозволила одночасно на підвір'ї Софії проводити дослідження та провадити церковні богослужіння у соборі аж до 1934 р. У середині 1920-х рр. у Малій (Теплій) Софії провадила богослужіння громада Українського екзархату Російської православної церкви. Це використовувалось режимом для внесення протистояння в церковне середовище. 28 червня 1919 р. у великому храмі Софії відбулись збори парафіян, на яких були присутні і миряни, зокрема відомі гуманітарії Г. Нарбут, Н. Нарбут, В. Модзалевський та інші. Частина кліриків на чолі з о. Михайлом Ольшевським приєдналась до «українців» (54 особи). Парафія просила Г.Нарбута оформити храм в «українському» вигляді [2, с. 11].

Старокиївська громада (таку назву отримала українська громада) прийняла від попереднього кліру ризницю та соборну книгозбірню. Саме їй передано великий храм та дзвіницю (рішення Київського губвиконкому від 10 липня 1919 р.). При соборі працювала Всеукраїнська православна церковна рада - керівний орган церковно-визвольного руху.

Першу українську службу провели 7 українських священників 12 липня 1919 р. [3, с.21-22].

Саме у Софії Київській стались найбільш вагомі події в історії УАПЦ. Зокрема Перший всеукраїнський Православний Церковний Собор 17-30 жовтня 1921 р. (472 делегати) [4, с. 66]. Саме на ньому ухвалено автокефалію, вживання української мови в богослужіннях, обрано власну ієрархію, проголошено соборноправність УАПЦ тощо. У Софійському соборі відбулись хіротонії вищої ієрархії УАПЦ. Протодиякон Василь Потієнко у спогадах про Всеукраїнський православний церковний собор 1921 р. згадує про участь у ньому видатних діячів української культури, гуманітаріїв – академіка А. Кримського, професорів П. Стебницького, С. Єфремова, В. Чехівського, В. Данилевича, І. Стороженка, В. Щербаківського, Ю. Красицького, письменників Л.Старицької-Черняхівської, М. Старицької, І. Стешенка, Г. Косинки, композиторів К. Стеценка, М. Ступницького, П. Козицького та багатьох інших. «Колоритною центральною фігурою» собору став брат Павла Тичини Євген. Та і сам поет був прихильним до автокефального руху написав серію поминальних віршів. На обранні митрополитом УАПЦ Василя Липківського в Софійському соборі був присутній близький до родини Липківських відомий згодом режисер і актор Василь Василько [5, с. 226-227]. Голова ВПЦР Михайло Мороз разом з родиною, письменник Григорій Косинка проживали на подвір'ї Софії Київської [6, с. 307].

У соборі також відбувся і Другий собор УАПЦ 17-30 жовтня 1927 р. На ньому під тиском більшовицької влади було «знято тягар митрополичого служіння» з Василя Липківського. Були запрошені як почесні гості представники ВУАН А.Кримський, В. Дурдуківський, М. Грушевський, Ф. Станішевський [5, с. 269]. Не тільки митрополит залишався популярною в народі і знаковою фігурою Софії Київської. Відомими були і священники Собору – протоієрей Юрій Красицький, настоятель протоієрей Микола Хомичевський (відомий перекладач Борис Тен). Активну участь у Другому соборі взяв академік А.Ю.Кримський, який до кінця залишався вірним УАПЦ. Про це свідчать спогади його співкамерника в останні часи його земного життя [7, с.62-63]. Про стосунки академіка з церквою оповідає Д.Бурко [8]. Академік виступив 17 жовтня 1921 р. у обговоренні доповіді М. Мороза про відносини з єпископатом Російської православної церкви, виступив за соборноправність УАПЦ [5, с. 205]. Цікаві подробиці другого собору УАПЦ, який переобрав під тиском ГПУ В. Липківського подає С. Єфремов у своєму «Щоденнику» 22 жовтня 1927 р. Він каже, що було два собори, один засідав в Софії внизу, багато говорив, а другий «собор» на хорах і складався з трьох ГПУ-шників і мовчки слухав. Але ухвалював, власне, цей другий «собор» [5, с. 276]. 28-29 січня та 9-12 грудня 1930 р. проведено тут обидва надзвичайні Собори УАПЦ, які закінчили існування цієї української церковної організації.

Можна погодитися з С. Білоконем, що Софія Київська притягувала підрадянських гуманітаріїв і як церковна святиня, і як осередок вільної можливості неофіційного спілкування. Тут можна навести спогад поета-неокласика Юрія Клена з 1922 р. про великодню ніч у Софії Київській. Навколишній простір охоплений антицерковними демонстраціями, а в подвір'ї собору: «...Панує тиша. Хвиля того галасу немов би

розбивається об камінну твердиню і безсило відлинає назад... О, як добре часом буває – відокремити себе муром від того світу, де запанували чорти й блазні, щоб у тихій самотині душі своєї відчути Бога...». Дещо пізніше, 1926 року, ще один київський поет і літературознавець Михайло Драй-Хмара записав у щоденнику: «29 квітня – Страсний четвер. Був у Софії й зустрівся там із Косинкою та Івченком». Вони розмовляли під час служби про Єнукідзе і його україножерську промову» [4, с. 68]. У своєму щоденнику від 19 вересня 1926 р. Сергій Єфремов згадує про повернення Василя Липківського з Харкова з-під арешту і зустріч великого натовпу біля Софії: «З боротьби проти релігії росте релігійний рух – така діалектика життя» [4, с. 257].

При створенні Старокиївської парафії УАПЦ серед перших записались Г. Нарбут та А. Кримський. Серед української гуманітарної інтелігенції утворився неформальний гурток «біля брами Софії» - Ю. Михайлів, Чапківський, Г. Нарбут, М. Бурачек, Л. Курбас, М. Семенко, В. Модзалевський або М. Зеров, П. Козицький або Я. Степовий, Ф. Ернст. Юхим Михайлів серед імен згадує і Павла Тичину [Михайлів Юх 1926, с. 48]. 24 травня 1920 р. у Софії відправлено першу панахиду по померлому Г. Нарбуту. 25 перед виносом тіла ад'ютант С. Петлюри поклав на домовину розкішний вінок від імені Головного Отамана [10, с. 52].

Особливе місце займала Софія Київська у діяльності українських гуманітаріів-пам'яткоохоронців. Вони змогли налагодити конструктивні відносини з релігійними громадами у Софії Київській. Найбільше спричинилися до дослідження і урятування пам'ятки установи Всеукраїнської академії наук – Всеукраїнський археологічний комітет і Софійська комісія, очолювані академіками Ф. Шмітом, а згодом О. Новицьким. Протоієрей Юрій (Георгій) Красицький був обраний посередником між науковцями комісії і парафіянами [11, арк. 19-19 зв.]. Хоча між академічними структурами і парафією інколи виникали непорозуміння, але А. Кримський від імені Академії наук звертався до влади з проханнями виділити кошти на збереження Софії Київської [12]. Так само, на нашу думку, не можна вбачати в намаганні науковців створити заповідник у Софії, як підігравання владі. Насправді влада у кінці 1920 рр. перейшла до масованого наступу на духовну сферу життя народу, зокрема релігійну. І тому, як святенництво, так і гуманітарії опинились в жорнах каральної тоталітарної машини. Не будемо розкривати процес створення заповідника, лише зазначимо, що, на нашу думку, створення його в умовах масованого наступу на православні святині Києва зіграло вирішальну роль у збереженні пам'ятки і вона не повторила долю багатьох храмів Верхнього міста.

Таким чином можна зробити висновок, що Софія Київська протягом 1920-1930 рр. була притягальним центром для української гуманітарної інтелігенції та стала осередком релігійного та морального опору більшовицькій диктатурі.

Список літератури:

1. Нікітенко Н.М. Свята Софія Київська: історія в мистецтві. К.: „Академперіодика”, 2003. 332 с.

2. Преловська І. До 70-ї річниці створення Софійського державного заповідника (1934-2004) / Сакральні споруди у житті суспільства: історія і сьогодення. Київ, 27-28 листопада 2003 р. К.: «Фенікс», 2004. С.10-17.
3. Преловська І.М. Деякі обставини утворення державного заповідника «Софія Київська» у 1930-х рр. / Український музей. Збірка наукових праць. Київ, 2003. С. 20-27.
4. Білокінь С.І. Пам'ятки УАПЦ 1921 року у Києві // Пам'ятки України, 1997.№3. С. 66-73.
5. Зінченко А.Л. Визволитися вірою. Життя і діяння митрополита Василя Липківського. К.: Видавництво «Дніпро», 1997. С. 424.
6. Преловська І.М. Документальні джерела з історії передумов і обставин організації Софійського державного архітектурно-історичного музею-заповідника у 1934-1941 рр. / Софійські читання. К.: «ТОВ «Гробець»», 2010. С.307-325.
7. Циганкова Е. «Для багатьох він був розрадою». Спогади про останні дні А.Ю. Кримського // Вісник АН України. 1993. №3.
8. Бурко Д. Із життя релігійних учених в УССР; Про А. Кримського // Рідна Церква. 1967. Ч.71. Липень-вересень. С. 5-7.
9. Михайлів Юх. Фрагменти спогадів про Г.І. Нарбута // Бібліологічні вісті. 1926. №3 (12).
10. Білокінь С.І. Сторінками загиблого «Діаріуша» // Пам'ятки України. 1998. № 1. С. 30-57. НА ІА НАНУ, ф. ВУАК, №410/5.
11. Іванисько С. Археологічні розкопки на території садиби софійського собору під керівництвом В.Г. Ляскоронського / Сакральні споруди у житті суспільства: історія і сьогодення. К.: «Фенікс», 2004. С. 111-117.
12. Преловська І.М. Деякі обставини утворення державного заповідника «Софія Київська» у 1930-х рр. / Український музей. Збірка наукових праць. – Київ, 2003. – С. 20-27.